

กฎหมายว่าด้วยนิติกรรม และสัญญา

ความหมายของนิติกรรม

- ปพพ. มาตรา 149

- “นิติกรรม หมายความว่า การใด ๆ
อันทำลง โดยชอบด้วยกฎหมายและ
ด้วยใจสมัคร มุ่ง โดยตรงต่อการผูก
นิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคล เพื่อจะ
ก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือ
ระงับซึ่งสิทธิ”

องค์ประกอบของนิติกรรม

1. ต้องเป็นการกระทำของบุคคล โดยการแสดงเจตนา
2. ต้องเป็นการกระทำ โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นไปตามม.150ถึง153
3. ต้องเป็นการกระทำที่มีมุ่งประสงค์จะผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ต้องไม่มีเจตนาซ่อนเร้น เจตนาลวง เจตนาอำพราง

องค์ประกอบของนิติกรรม

4. ต้องเป็นการกระทำโดยสมัครใจ ไม่เกิดจากการสำคัญผิด กลฉ้อฉล หรือข่มขู่

5. ต้องมีวัตถุประสงค์ที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือ ระงับซึ่งสิทธิ คือเป็นการกระทำที่มีความมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิด ความเคลื่อนไหวในสิทธิอย่างใดอย่าง 1 ใน 5 อย่างที่กล่าวมา

การกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวแห่งสิทธิ

- การร้องทุกข์ในความผิดอาญาที่ยอมความได้ (ถ้าถอนคำร้องทุกข์ถือเป็นนิติกรรม เพราะเป็นการระงับสิทธิ)
- การร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน เป็นการใช้สิทธิตามกฎหมาย
- การฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา (ถ้าเป็นการถอนฟ้องถือเป็นนิติกรรมเพราะเป็นการระงับสิทธิ)
- การต่อสู้คดีไม่ว่าจะคดีแพ่งหรือคดีอาญา

การแสดงเจตนา

1. วิธีการแสดงเจตนา

- การแสดงเจตนาโดยชัดแจ้ง (วาจา ลายลักษณ์อักษร แสดงด้วยกิริยาอาการอย่างหนึ่งอย่างใด)
- การแสดงเจตนาโดยปริยาย (พฤติการณ์ของการกระทำเป็นที่คาดหมายได้ว่าผู้กระทำมีเจตนาจะกระทำนิติกรรมนั้น เช่น เจ้าหนี้ฉีกสัญญากู้ทั้ง เป็นต้น)
- การแสดงเจตนาโดยการนิ่ง (เป็นข้อยกเว้นที่กฎหมายยอมรับว่าการนิ่งเป็นการแสดงเจตนา ตามปกติประเพณีทั่วไป เช่น ในเรื่องของการเช่าฯ)

2. ผลของการแสดงเจตนา

- บุคคลที่แสดงเจตนาทำนิติกรรมจะต้องมีเจตนาเกิดขึ้นในใจก่อน (ยังไม่มีผล) และจะต้องมีการแสดงเจตนาที่ออกมา(เกิดผล)
- การแสดงเจตนาจะเกิดผลเป็นนิติกรรมเมื่อไรขึ้นอยู่กับประเภทของนิติกรรม (นิติกรรมฝ่ายเดียวโดยเคร่งครัด นิติกรรมที่มีกฎหมายกำหนดแบบไว้ หรือนิติกรรมฝ่ายเดียวที่จะต้องมีการแสดงเจตนา หรือนิติกรรมหลายฝ่ายๆ)

2. นวัตกรรมเป็นการกระทำ โดย ชอบด้วยกฎหมาย

2.1 วัตถุประสงค์ต้องชอบด้วยกฎหมาย

- ปพพ. มาตรา 150
- “การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้ง โดยกฎหมาย เป็นการพ้นวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็น โฆษะ”

- วัตถุประสงค์ของนิติกรรม?
- 1. วัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย
- 2. วัตถุประสงค์เป็นการพ้นวิสัย
- 3. วัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

2.2 ถ้าไม่ทำตามแบบของนิติกรรมเป็น โฆษะ

- ปพพ. มาตรา 152
- “การใดมิได้ทำให้ถูกต้องตามแบบที่กฎหมายบังคับไว้ การนั้นเป็น โฆษะ”

แบบของนิติกรรม

- 1. ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
- 2. จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
- 3. ทำเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่
- 4. ทำเป็นหนังสือ
- **หลักฐานเป็นหนังสือ ?**

3. นิติกรรมต้องมุ่งผูกนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

- 3.1 การแสดงเจตนาซ่อนเร้น
- ปพพ. มาตรา 154
- “การแสดงเจตนาใดแม้ในใจจริงผู้แสดงเจตนาจะมีได้เจตนาให้ตนต้องผูกพันตามที่ได้แสดงออกมาก็ตาม หากเป็นเหตุให้การแสดงเจตนาเป็นโมฆะไม่ว่าแต่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งจะรู้ถึงเจตนาอันซ่อนอยู่ในใจของผู้แสดงนั้น”

- 3.2 การแสดงเจตนาลวง
- ปพพ. มาตรา 155 วรรคหนึ่ง
- “การแสดงเจตนาลวง โดยสมรู้กับคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็น โฆษะ...”

- 3.3 **นิติกรรมอำพราง**
- **ปพพ. 155 วรรคสอง**
- **“ถ้าการแสดงเจตนาลวงตามวรรคหนึ่ง
ทำขึ้นเพื่ออำพรางนิติกรรมอื่น ให้นำ
บทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับ
นิติกรรมที่ถูกอำพรางมาใช้บังคับ”**

4. นิติกรรมต้องเป็นการกระทำโดยสมัครใจ

- 4.1 การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิด
- ปพพ. มาตรา 156

“การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสิ่ง
ซึ่งเป็นสาระสำคัญแห่งนิติกรรมเป็น โฆษะ

ความสำคัญผิดในสิ่งซึ่งเป็นสาระ
สำคัญแห่งนิติกรรมตามวรรคหนึ่ง ได้แก่ ความ
สำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรม ความสำคัญผิดใน
ตัวบุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรม และความสำคัญ
ผิดในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุแห่งนิติกรรม เป็นต้น”

- ปพพ. มาตรา 157 วรรคหนึ่ง
- “การแสดงความเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินเป็นโมฆียะ”

- 4.2 การแสดงเจตนาโดยถูกกลฉ้อฉล
- ปพพ. มาตรา 159 วรรคหนึ่ง
- “การแสดงเจตนาเพราะถูกกลฉ้อฉล เป็น โมหะ”

- 4.3 การแสดงเจตนาโดยถูกข่มขู่
- ปพพ. มาตรา 164 วรรคหนึ่ง
- “การแสดงเจตนาเพราะถูกข่มขู่เป็นโมฆียะ”

5. นิติกรรมต้องก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวแห่งสิทธิ

- ก่อ
- เปลี่ยนแปลง
- โอน
- สงวน
- ระงับ

โมฆะกรรม vs โมฆียะกรรม

โมฆะกรรม

- ปพพ. มาตรา 172 วรรคหนึ่ง
- “โมฆะกรรมนั้นไม่อาจให้สัตยาบันแก่กันได้ และผู้มีส่วนได้เสียคนหนึ่งคนใดจะยกความเสียเปล่าแห่ง โมฆะกรรมขึ้นกล่าวอ้างก็ได้”

โมฆียะกรรม

- ปพพ. มาตรา 176 วรรคหนึ่ง
- “โมฆียะกรรมเมื่อบอกกล่าวแล้ว ให้ถือว่าเป็น โมฆะมาแต่เริ่มแรก.....”

ผู้มีสิทธิบอกกล่าว โฆษียะกรรม

- ปพพ. มาตรา 175

“โฆษียะกรรมนั้น บุคคลต่อไปนี้จะ
บอกกล่าวเสียก็ได้

(1) ผู้แทน โดยชอบธรรมหรือผู้เยาว์ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ผู้เยาว์จะบอกกล่าวก่อนที่ตนบรรลุนิติภาวะก็ได้ถ้าได้รับความยินยอมของผู้แทน โดยชอบธรรม

(2) บุคคลซึ่งศาลสั่ง ให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ เมื่อ บุคคลนั้นพ้นจากการเป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือผู้ อนุบาล หรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี แต่คน เสมือนไร้ความสามารถจะบอกล้างก่อนที่ตน จะพ้นจากการเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ก็ได้ถ้าได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์

- (3) บุคคลผู้แสดงเจตนาเพราะสำคัญผิด หรือถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่
- (4) บุคคลวิกลจริต ในขณะที่จิตของบุคคล นั้นไม่วิกลแล้ว
- ถ้าบุคคลผู้ทำนิติกรรมอันเป็น โฆษียะถึงแก่ ความตายก่อนมีการบอกล้าง โฆษียะกรรม ทายาทของบุคคลดังกล่าวอาจบอกล้าง โฆษียะกรรมนั้นได้

การให้สัตยาบัน

ปปพ. มาตรา 177

“ถ้าบุคคลผู้มีสิทธิบอกกล่าว โฆษณา
กรรมตามมาตรา 175 ผู้หนึ่งผู้ใด ได้
ให้สัตยาบันแก่โฆษณกรรม ให้ถือว่า
การนั้นเป็นอันสมบูรณ์มาแต่เริ่ม
แรก.....”

วิธีการบอกกล่าวหรือให้สัตยาบัน โฆษียกรรม

- มาตรา 178
- “การบอกกล่าวหรือให้สัตยาบันแก่ โฆษียกรรม ย่อมทำได้ โดยการแสดงเจตนาแก่คู่กรณีอีกฝ่าย หนึ่งซึ่งเป็นบุคคลที่มีตัวกำหนดได้แน่นอน”

សំណូមពរ

สาระสำคัญของสัญญา

- 1. มีคู่สัญญาตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป
- 2. ต้องมีการแสดงเจตนาเสนอสនองตรงกัน

การก่อให้เกิดสัญญา

- สัญญาเกิดจากคำเสนอและคำสนองที่ตรงกัน

มัดจำ

- มาตรา 377
- “เมื่อเข้าทำสัญญา ถ้าได้ให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ ท่านให้ถือว่า การที่ให้มัดจำนั้น ย่อมเป็นพยานหลักฐานว่า สัญญานั้น ได้ทำกันขึ้นแล้ว อนึ่ง มัดจำนี้ ย่อมเป็นประกันการที่จะปฏิบัติตามสัญญานั้นด้วย”

มัดจำเป็นพยานหลักฐานว่าสัญญานั้นได้ทำขึ้น

- เช่น
- มาตรา 456 วรรคสอง
- “สัญญาจะขายหรือจะซื้อ ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ หรือได้วางประจำไว้ หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่”

มัดจำเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา

- มาตรา 378
- “มัดจำนั้น ถ้ามิได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ท่านให้เป็นไปดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ
- (1) ให้ส่งคืน หรือจัดเอาเป็นการใช้เงินบางส่วน ในเมื่อชำระหนี้
- (2) ให้ริบ ถ้าฝ่ายที่วางมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้
- (3) ให้ส่งคืน ถ้าฝ่ายที่รับมัดจำละเลยไม่ชำระหนี้”

เบี้ยปรับ

- มาตรา 379
- “ถ้าลูกหนี้สัญญาแก่เจ้าหนี้ว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็นเบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ก็ดี หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรก็ดี เมื่อลูกหนี้ผิดนัดก็ให้รับเบี้ยปรับ”

การเลิกสัญญา

- มาตรา 386
- “ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญาหรือ โดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำได้ด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง”